

Høring finansieringsutvalget rapport

UiT Norges arktiske universitet har følgende høringsinnspill til Hatlen-utvalgets forslag til endringer i finansieringssystemet;

Generell kommentar

Utvalget har en rekke forslag til endringer i finansieringsmodellen, samt anbefalinger om prinsipper for videre styring av sektoren. Overordnet mål er en finansiering som fremmer det brede samfunnsoppdraget, mangfold, ivaretar en desentralisert struktur og bidrar til bedre studiekvalitet og livslang læring.

Utvalget vektlegger finansiering som en del av den helhetlige styringen, og at det skal styres mer i det store og mindre i det små. Ønsket om økt autonomi for den enkelte institusjon til å fastsette og utvikle egen portefølje, må derfor ikke hemmes av et for omfattende og innfløkt indikatorsystem.

Finansieringsmodellen er utformet for at institusjonene skal lykkes med samfunnsoppdraget. Dette forutsetter blant annet at aktiviteter er finansiert. For UiT er det avgjørende at forventninger om økt desentraliserte utdanningstilbud følges opp med dekning av merkostnadene. Samme gjelder forventninger om fleksible tilbud og lik kvalitet uavhengig av bosted. Det er mer kostnadskrevenende å drive utdanning i en langstrakt landsdel og det fortsettes at disse merkostnadene blir dekket utover det som i dag er anbefalt i Hatlen-utvalgets rapport.

UiT støtter anbefalingen om strategisk bruk av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, en forenkling av indikatorsystemet og at institusjonene får mer lokal frihet til å utvikle egen identitet. Dette vil bidra til mer mangfold og differensiering i sektoren.

Foreslåtte anbefalinger av endringer vil også bidra til å forenkle kontroll- og rapporterings-systemet i sektoren og tydeliggjøre styringslinjene.

Nytt utgangspunkt

Både i 2001 og ved endringer i 2017 fastsatte Kunnskapsdepartementet et nytt «utgangspunkt» for beregning av budsjetttramme til den enkelte institusjon. UiT Norges arktiske universitet forutsetter at dette også vil skje denne gang, dvs at budsjetttrimmen til den enkelte institusjon blir lik uavhengig av gammel eller ny modell i det første året endringene treer i kraft (2023).

En styrket basisbevilgning vil bidra til økt autonomi for institusjonene i sektoren. Gjennom en vesentlig forenkling av finansieringssystemet og en økt basistildeling, vil det være lettere for institusjonene å utvikle lokale budsjettmodeller som er bedre tilpasset egen strategi.

Resultatbaserte finansiering

UiT støtter utvalgets forslag til å beholde åpen ramme med indikatorene studiepoeng og doktorgrader, og ta bort indikatorene for kandidatproduksjon og utvekslingsstudenter og at disse midlene overføres studiepoengindikatoren.

UiT støtter hovedtrekkene i utvalgets forslag til bortfall av lukket ramme og overføre disse midlene til institusjonenes basis. Det er vesentlig at disse midlene overføres basis og kan disponeres av institusjonene til forskningsvirksomhet, og at de ikke går til finansiering av annen aktivitet.

UiT støtter utvalgets synspunkt på at publikasjonspoeng har utspilt sin rolle som grunnlag for finansiering. Evaluering av forskning og forskere er i endring og UiT har for flere år siden undertegnet DORA som forplikter oss til å vurdere forskere og forskningen på langt flere områder enn innen publisering. Med dette som bakgrunn er det naturlig at flere nye incentivordninger f.eks for formidling, ikke er veien å gå, men heller styrke en god basisfinansiering hvor langsiktig styring i stort er målet.

Utvalget har uttalt et ønske om styrking av forskning, og en EU-indikator kan være et insentiv til satsing på prosjekter som gir økte EU-midler og som samtidig kan gi et mål på forskning av høy kvalitet. Imidlertid er eksisterende EU-indikator i lukket ramme ikke en tilstrekkelig mekanisme for økt innsats for den enkelte institusjon. I en relativ fordeling kan enkeltinstitusjoner oppleve redusert budsjett-tildeling selv om innsats og produksjon øker, noe som kan virke i motsatt retning. Imidlertid kan en EU-indikator i åpen ramme hvor økt innsats og tilslag på EU-prosjekter gir økte budsjetter, være et godt insentiv og som bidrar til å fremme forskning av høy kvalitet.

UiT er i høringen bedt om å gi innspill til forslag fremmet i *NOU 2022: 2 Akademisk ytringsfrihet* der det såkalte Kiærulf- utvalget har foreslått innføring av en egen indikator for formidling i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. UiT støtter ikke dette forslaget.

Som utvalget viser til, har det vært to tidligere forsøk på å utarbeide en formidlingsindikator og det er flere gode grunner til at tidligere forsøk ikke har vært vellykket. utfordringene knyttet til en kvantitativ formidlingsindikator går ut over utfordringer knyttet til (teknisk) system for registrering og rapportering av formidling. Det gjelder både mer praktiske utfordringer knyttet til å dekke eksempelvis faglige forskjeller i hvor og hvordan formidling foregår, og den stadige utviklingen av nye og relevante formidlingsformer. UiT stiller seg også kritisk til å innføre nye styringsparametere når det samtidig (fra Hatlen- utvalget) anbefales å redusere antallet indikatorer i finansieringssystemet. Det fremstår dermed heller ikke som riktig tidspunkt for å innføre en ny indikator.

UiT er derimot enige i at et oppdatert, forbedret og i større grad automatisert system for *registrering* av formidlingsaktiviteter vil kunne bidra til å øke dokumentasjon av formidling i et Cris-system. Dette kan derimot etableres uavhengig av om det innføres en egen formidlingsindikator i finansieringssystemet. UiT har eksempelvis allerede i dag insentiver på institusjon- og fakultetsnivå som bidrar til at slike aktiviteter registreres i dag.

I NOU- 2022: 2 foreslår utvalget videre at alle utviklingsavtalene mellom Kunnskapsdepartementet og universitetene og høyskolene, skal inneholde mål som er knyttet til formidling. Mål med indikatorer skal kunne være både kvalitative og kvantitative og være forskjellige fra institusjon til institusjon avhengig av hvor den enkelte institusjon ser sine utfordringer og forbedringspotensial.

UiT er positive til at utviklingsavtalene skal kunne inneholde mål knyttet til formidling så lenge dette er tilpasset den enkelte institusjons egenart og utfordringer, men mener at formidling ikke bør inngå som en obligatorisk del av alle utviklingsavtaler for alle universitetet og høyskoler. Hensikten med avtalene skal være å kunne differensiere mellom institusjonene. Mål og indikatorer knyttet til formidling bør da inngå i utviklingsavtalene for de institusjoner hvor dette anses som naturlig og nødvendig.

Kategoriinndelinger av studieplasser

Indikatoren har stor støtte til dette bruket i sektoren og de seks kategoriene er godt innarbeidet. Det bør være tungtveiende grunner til for å gjøre omfattende endringer av disse, men erfaring fra fagmiljøer tilsier at det er behov for en gjennomgang av innplassering av utdanninger i ulike kategorier og som det i den forbindelse kan være mulig å redusere fra seks til fire kategorier. Kategorier og nivå på satser bør differensieres slik at disse treffer på en god nok måte for å oppnå mål om ønsket utvikling av studieporteføljen i sektoren. UiT forutsetter at eventuelle endringer skjer i nær dialog med sektoren.

Styrking av flere forskningsmiljøer

I stedet for en resultatindikatorer i lukket ramme anbefaler utvalget at det over tid legges til rette for en ytterligere styrking av flere forskningsmiljøer. Dette for å sikre god tilgang til forskningsbasert utdanning av høy kvalitet i hele landet, og gi større deler av arbeidslivet økt tilgang til kunnskapsmiljøer. UiT støtter en slik anbefaling og at denne satsningen må skje ved tilførsel av friske midler og sikre økt forskningsbasert innovasjonskapasitet i Norge.

Etter og videreutdanning/Livslang læring

UiT støtter forslaget om at friske midler til institusjonene til videreutdanning og fleksibel utdanning bør finansieres over rammebevilgningen, på samme måte som finansiering av andre studieplasser. Det må ligge som en forutsetning at slike midler ikke omfordelles gjennom endringene som gjennomføres i lukket ramme.

I tråd med vurderingene gjort i avsnittene over, bør kategori-inndeling og satser tilpasses på en måte som gjør det attraktivt å tilby etter- og videreutdanning. For eksempel kan dette gjennomføres ved påslag i satsen for gjennomførte studiepoeng ved denne type utdanninger.

Utviklingsavtaler

Færre resultatbaserte indikatorer, og større vekt på individuelle utviklingsavtaler er i tråd med prinsipper i tillitsreformen og underbygger argumentet om å styre mer i det store og mindre i det små.

UiT støtter at utviklingsavtalene kan være et godt verktøy for overordnet styring av institusjonene, men skal det knyttes midler til avtalene bør dette gjøres gjennom de årlige tildelingsbrevne og være til øremerkede satsinger som ikke er dekket gjennom finansieringsmodellen. Som eksempel kan dette gjelde midler til desentraliserte utdanninger, kostnader til økt aktivitet ved flercampusuniversitet og styrking av forskning. En slik innretning vil gi gjennomsiktighet i endringer og politiske prioriteringer.

I lys av målet med forenkling i styringen av institusjonene bør det ikke innføres alternative resultatindikatorer ut over det som ligger i selve finansieringssystemet.